

Η Εικόνα της Παναγίας του Πάθους στη μεταβυζαντινή και ρωσική τέχνη

I. Dvagal

St.Tikhon Orthodox University, Moscow

Η παρουσίαση αυτή αφορά την εικονογραφία της Παναγίας Γαλακτοτροφούσας και της Παναγίας του Πάθους, όπως αυτή αναπτύσσεται κατά τον 15^ο αιώνα στην Κρητική Σχολή. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα έργα του Ανδρέα Ρίτζου (από το 1421 μέχρι και πριν το 1503), ενός από τους πλέον καταξιωμένους ζωγράφους της Κρητικής Σχολής, ο οποίος διαμόρφωσε νέους εικονογραφικούς τύπους. Ένας από αυτούς είναι και η Παναγία του Πάθους.

Υπάρχουν μερικά ενδιαφέροντα παραδείγματα εικόνων του 15^{ου} αιώνα με αυτή τη θεματολογία, φιλοτεχνημένων από τον Ανδρέα Ρίτζο, αλλά και άγνωστους Κρήτες καλλιτέχνες. Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στις Παναγίες του Πάθους που βρίσκονται στην Πινακοθήκη της Ακαδημίας στη Φλωρεντία, στην Εθνική Πινακοθήκη της Πάρμα, στον Ιερό Ναό του Αγίου Νικολάου στο Μπάρι, στο Κρατικό Μουσείο Ερμιτάζ στην Αγία Πετρούπολη, στην Παναγία Γαλακτοτροφούσα (‘Πανύμνητος’) που αποδίδεται στον Ανδρέα Ρίτζο ή στο εργαστήριό του και ανήκει σήμερα στη Συλλογή της Ρένας Ανδρεάδη στην Αθήνα και στις δύο Παναγίες Γαλακτοτροφούσες του Μουσείου Μπενάκη.

Σε όλες αυτές τις εικόνες διακρίνονται εικονογραφικές λεπτομέρειες που παραπέμπουν στο Πάθος του Χριστού. Υπάρχουν οι άγγελοι με τα σύμβολα του Μαρτυρίου, αλλά και το λυμένο σανδάλι από το ανάστροφο αριστερό πέλμα του Χριστού. Καθώς αυτές οι λεπτομέρειες εμφανίζονται στην εικονογραφία της Παναγίας Γαλακτοτροφούσας κατά τον 15^ο αιώνα, μπορούμε να οδηγηθούμε στην υπόθεση ότι οι εικόνες αυτές είναι υβριδικοί τύποι που συνιστούν πλέον παραλλαγή της Παναγίας Γαλακτοτροφούσας «του Πάθους». Είναι πιθανόν να καταδεικνύουν μεταβατική περίοδο στη σύνθεση της εικονογραφίας της Παναγίας του Πάθους. Με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, το εικονογραφικό αυτό θέμα ήταν ιδιαίτερος δημοφιλής στη μετα-βυζαντινή και ρωσική Τέχνη. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι τον 17^ο αιώνα ιδρύθηκε στη Μόσχα το

International Meeting, Athens 12/2006
ICONS: APPROACHES TO RESEARCH, CONSERVATION AND ETHICAL ISSUES

Μοναστήρι Strasnoy (Πάθος), όπου βρισκόταν και η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας
του Πάθους